

Διάκοσμος & ατμοσφαιρικές εντυπώσεις στη Λογοτεχνία. Η πόλη στο περίβλημα των εντυπώσεων

Δήμητρα Μερμίκη

► To cite this version:

Δήμητρα Μερμίκη. Διάκοσμος & ατμοσφαιρικές εντυπώσεις στη Λογοτεχνία. Η πόλη στο περίβλημα των εντυπώσεων. Ambiances, tomorrow. Proceedings of 3rd International Congress on Ambiances. Septembre 2016, Volos, Greece, Sep 2016, Volos, Greece. p. 349 - 354. <hal-01414148>

HAL Id: hal-01414148

<https://hal.science/hal-01414148v1>

Submitted on 12 Dec 2016

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

HAL Authorization

Διάκοσμος & ατμοσφαιρικές εντυπώσεις στη Λογοτεχνία

Η πόλη στο περίβλημα των εντυπώσεων

Δήμητρα ΜΕΡΜΙΓΚΗ

NTUA, (AKED, SEMFE), Theoretical, Applied Philosophy, History, Sociology of Science, Technology Lab, Athens, Greece, archdmer@yahoo.com

Abstract. *What is ambiance? How are ambient impressions getting created when an art encapsulates another as “a play within a play” process? The paper addresses the questions, by presenting ambient impressions as emotional views of locus character through ornament reflections in literature. Focus in case is the dialectical triptych: Ornament (dia-kosmos or opsis) - ambiance (vital impression shell) - character, from actual to representational city. A similar case has been described by the Greek, writer Nikos Kazantzakis. His Travel, as a soul adventure, his “Cretan Glance”¹ as Cretan supervision & “the red line” formulate a modified “genius loci” a Hellenic originated ambiance with situational avant-garde aspects.*

Keywords: *ornament, ambiance, situationists, Kazantzakis, impression*

Εισαγωγή

Η ανακοίνωση παρουσιάζει εκδοχές ατμοσφαιρικών περιβαλλόντων μέσα από τον διάκοσμο της πόλης στη λογοτεχνία. Επίκεντρο αποτελούν οι διαλεκτικοί συσχετισμοί ατμόσφαιρας, διακόσμου και χαρακτήρα από την πραγματικότητα στην αναπαράσταση της πόλης. Με δεδομένη τη θεατρικότητα της πόλης η «ατμόσφαιρα» αναγνωρίζεται ως υποκειμενική συνθήκη του χαρακτήρα της που προβάλλεται ως αισθητηριακό και νοητικό αποτέλεσμα εγκόλπωσης μιας δημιουργικής διαδικασίας ή μιας τέχνης σε μία άλλη. Ως υπόθεση εργασίας το φυσικό - πολιτιστικό φαινόμενο «διάκοσμος» ως «στολισμός εν τάξει» και ως «όψη» του χαρακτήρα αποτελεί το αισθητικό, αισθητηριακό παράδειγμα αυτής της εγκόλπωσης από την πραγματικότητα στο λογοτεχνικό κείμενο, με αφηγηματικές & σημειολογικές προεκτάσεις. Πρόκειται για μια «θέατρο εν θεάτρω» διαδικασία δημιουργίας ατμοσφαιρικών εντυπώσεων, ένα υπερκείμενο ² πρόσληψης, διαχείρισης εντυπώσεων συναισθηματικής υφής με αποδέκτες τις «όψεις» του χαρακτήρα της πόλης. Το τρίπτυχο: «Ατμόσφαιρα, χαρακτήρας, διάκοσμος» προβάλλει την ειδοποιό διαφορά της πόλης και μέρος της ταυτότητας της. Η λογοτεχνία διανθίζει τη θεατρικότητα της πόλης με ορίζοντα την αφηγηματική και

1. *Supervision of the Cretan man under the influence of Cretan civil background.*

2. *Θεοδωροπούλου, Π. (2005). Όταν το κείμενο εκδικείται την τηλεόραση, www.archive.gr.*

αναγνωστική φαντασία: Συλλέγει και επανεγγράφει ατμοσφαιρικές εντυπώσεις, (ambient impressions), μέσα από τη διαλεκτική του προαναφερθέντος τρίπτυχου που σχετίζεται με τοπιακές προσεγγίσεις - όπως είναι ένα εννοιολογικά διευρυμένο κειμενικό «genius loci» - σε συνδυασμό με την ιδέα της περιπλάνησης στο διακοσμητικό παλίμψηστο της πόλης. Εδώ παρουσιάζεται το genre ταξιδιωτικά με σύνοψη έργων του Έλληνα, λογοτέχνη Νίκου Καζαντζάκη: Ατμοσφαιρικές εντυπώσεις προβάλλουν έτερες όψεις του χαρακτήρα πόλεων που συνιστούν κατά μία έννοια διάκοσμο. Αναγνωρίζει το ταξίδι ως περιπέτεια ψυχής, αναφέρει φραστικά εννοιολογικά σχήματα όπως η «Κρητική Ματιά» ή η «κόκκινη γραμμή» του που υποδηλώνουν αντίστοιχα ένα εγχειρίδιο μεταφυσικής ανατομίας ή πορεία προς την ελευθερία. Όλα αυτά - όπως θα αναλυθούν παρακάτω - διαμορφώνουν ένα λογοτεχνικό continuum ατμοσφαιρικών εντυπώσεων ελληνικής τεχνικής με καταστασιακές avant garde εκδοχές. Εποπτικά εργαλεία διερεύνησης αποτελούν οι ιδέες της περιπλάνησης και της αφήγησης μέσα από την διακειμενικότητα εν γένει.

Διάκοσμος - ατμόσφαιρα - χαρακτήρας. Διαλεκτικοί συσχετισμοί.(Από την πόλη ... στη λογοτεχνική αφήγηση)

Ο συνδυασμός επιστημονικών παραμέτρων στη βιωματική εμπειρία επιτρέπουν στον όρο *ατμόσφαιρα* να περιγράφεται ως «αεριώδες περίβλημα ζωής» υπονοώντας τα εγγενή ή επίκτητα γνώρισμα του χαρακτήρα ενός τόπου. Έτσι η ατμόσφαιρα (ambience) αποτελεί το περίβλημα των (αισθητηριακών, νοητικών) εντυπώσεων ζωτικής σημασίας (vital impressions shell) του χαρακτήρα ενός τόπου. Η ατμόσφαιρα διαμορφώνεται και από συνειρμικές προσλαμβάνουσες φυσικών φαινομένων ή πολιτιστικών πεπραγμένων επηρεάζοντας τη βιολογία ή τον ψυχισμό μας. Σε συνάφεια με το αεριώδες γνώρισμα, βαθμοί και τάξεις πραγματικής ή εννοιολογικής ρευστότητας, διαφάνειας (ambient opacity, transparency), περιγράφουν μίας ψυχολογικής φύσεως *περιρρέουσα ατμόσφαιρα* (Στεφάνου, 1999: 166). Συνοπτικά η ατμόσφαιρα είναι η νοητική, αισθητηριακή ή ψυχολογική υπερθεώρηση των εντυπώσεων ή «όψεων» του χαρακτήρα ενός τόπου. Μια ατμόσφαιρα δυνητικά είναι a priori ανεξάρτητη του ψυχισμού μας αλλά προσδιοριζόμενη από κοινώς αποδεκτές συλλογικότητες (ατμόσφαιρα της γης με Κ.Σ.). Η καλλιτεχνική δημιουργία προσδίδει στην ατμόσφαιρα a priori αξιακά, αισθητικά κριτήρια. Η καλλιτεχνική επανάληψη ή αναπαράσταση ενός ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος, και ειδικότερα οι αφηγήσεις – αναγνώσεις εντός λογοτεχνίας δημιουργούν ατμόσφαιρα a posteriori. Αυτές υπόκεινται στη βιωματική, συναισθηματική, ιδιοσυγκρασιακή σχέση του καλλιτέχνη με το περιβάλλον του και με την ψυχολογική διάθεση που προκαλεί το λογοτεχνικό έργο στον αναγνώστη. Η ατμόσφαιρα στη λογοτεχνία προσδιορίζεται συχνά από συγκεκριμένη τεχνική, είδος, περίοδο ή στυλ με καθοριστική την παρουσία διακοσμητικών στοιχείων, προτύπων. Η ατμόσφαιρα της πόλης από την πραγματικότητα στην λογοτεχνία ενώ επιχωριάζεται στα προαναφερθέντα δύσκολα αυτονομείται. Μία σχετική αυτονόμηση παρουσιάζει η Καταστασιακή *Ambiance* αφού προϋποθέτει τη δημιουργία σκηνογραφικών περιβαλλόντων από τον περιπλανώμενο στην πόλη.³ Παρατηρείται αντιδάνειο της πόλης από τη λογοτεχνία: η Καταστασιακή πόλη

3. Situationist international on line, <http://www.cddc.vt.edu/sionline/postsi/postsi.html>

αποτελεί το πείραμα μιας λογοτεχνικής σκηνογραφικής ατμόσφαιρας κατασκευάσματος του A. Camus υπό τον υπαρξισμό του J. P. Sartre.

Ο διάκοσμος (ornament) - στολισμός - συνδέεται με την ελληνική λέξη «κόσμος» (dia-kosmos), (Lalande, 1960: 862), που σημαίνει τάξη και κατ' επέκταση με την ιδέα της περιπλάνησης δια των κόσμων αυτών. Μια θεατρική ερμηνεία τον συνδέει με τον χαρακτήρα όπως η όψις, (και σκηνικός διάκοσμος), συνδέεται με το ήθος, (ή χαρακτήρας), στην τραγωδία στην Αριστοτελική Ποιητική (Συκουτρής, 1999: 52-53). Ο διάκοσμος διαμορφώνει τις όψεις στο χαρακτήρα της πόλης με Ατμόσφαιρα a priori. Δευτερευόντως εγκολπώνεται στο ατμοσφαιρικό λογοτεχνικό κείμενο, με μια εμπειρική Ατμόσφαιρα a posteriori από τις εντυπώσεις του αφηγητή ή αναγνώστη. Οι λογοτεχνικές αναφορές για τον διάκοσμο, παράλληλα με την αναθεώρηση των αισθητικών κατηγοριών κατά καιρούς, εντάσσονται σε ένα πλαίσιο εννοιολογικής αναδιάρθρωσης από: το Μοντερνισμό (Adorno, 2000: 55), το μεταμοντέρνο διάλογο ή το σύγχρονο διάλογο του (Guirk, 2009: 67-71). Ενδεικτικά ο T. Mann στο *Doctor Faustus* (1947) αναφέρεται στον διακόσμο ως σχόλιο μιας περιφρέουσας ζοφερής ατμόσφαιρας (βλ. T. Man, *Doctor Faustus*, 1992: 28,46,389).

Διακοσμητικό παλίμψηστο & ατμοσφαιρικές εντυπώσεις

Στη θεατρικότητα της πόλης η ατμόσφαιρα συνυφαίνει τον χαρακτήρα και τον διάκοσμο σε ένα θεατρικού τύπου διαλεκτικό τρίπτυχο. Ο διάλογος αυτός νομιμοποιείται εφόσον η πόλη, θεωρηθεί παλίμψηστο - όπως συνάγεται από τη θεωρία της υπερβατικής κειμενικότητας, (transcendance textuelle) (Genette, 1997) - με διακοσμητικό ενδιαφέρον (Μερμίνκη, 2015). Ένα τέτοιο παλίμψηστο αναπτύσσει ατμόσφαιρες a priori ή a posteriori, υποστηρίζοντας τη συνεχή σκηνογραφική ανασύσταση της πόλης με εγγραφές ή επανεγγραφές ατμοσφαιρικών εντυπώσεων (ambient impressions) από τον περιπλανώμενο (*flâneur* ή *derive*) (Συλλογικό, 1999). Έτσι διαμορφώνεται εννοιολογικά ο «αστικός διά-κόσμος» (urban ornament) και η αφηγηματική διάτασή του. Η λογοτεχνία αναπαράγει ομοιοτρόπα αυτές τις προσεγγίσεις. (Στεφάνου & Στεφάνου, 1999:166). Έτεροι κόσμοι χαρτογραφούνται από λέξεις διαμορφώνοντας ένα ετεροτοπικό μωσαϊκό πραγμάτων ή καταστάσεων (Foucault, 1984: 46-49): «Οι Λέξεις & τα Πράγματα» (βλ. M. Foucault, *Le mots et les Choses*, 1966) διαπλέκονται σε επίπλαστες εντυπώσεις (artificial impressions) εικόνων εντός λογοτεχνικής φαντασίας με τον όρο: λογοτεχνική ατμόσφαιρα.

Τοπικές προσεγγίσεις με χαρακτήρα & η χωρίς ιθαγένεια "Ambiance"

Το τρίπτυχο: «Ατμόσφαιρα - διάκοσμος – χαρακτήρας» με επίκεντρο τον χαρακτήρα διαμορφώνεται στο πλαίσιο τοπικών προσεγγίσεων. Σε μία φαινομενολογική προσέγγιση ένα διευρυμένο αρχαίων καταβολών *genius loci* συγχέεται «ομιχλωδώς» σαν «ατμόσφαιρα» (*Stimmung*) ή «χαρακτήρας» (Schulz, 2009: 6,10). Εννοιολογικές διευρύνσεις όπως ενός *genius loci*, μιας φανταστικής ουτοπίας ως νέας *Carabagne* (Barth, 1980: 9) ή μιας αισθητηριακής ετεροτοπίας (Foucault, 1984: 46-49), καλλιεργούνται στις τέχνες προσδίδοντας τον υποκειμενικό όρο «ατμόσφαιρα» στον χαρακτήρα του τόπου υπό τις αναθεωρημένες κατά καιρούς αισθητικές κατηγορίες, π.χ. του υψηλού (sublime): Διακειμενικού (Bloom), μεταμοντέρνου (Lyotard), αποδομητικού (Derrida), κα. Συνδυαστικά ο εμπειρισμός καλλιεργεί τον όρο ως ανεξάρτητο, υποκειμενικό γνώρισμα της πόλης σε κινήματα με εκλεκτικές συγγένειες συναισθηματικής φύσεως (ρομαντικοί, avant garde κινήματα 20^{ου} αι., επίγονα στάδια). Οι Καταστασιακοί του '60 προβάλλουν στον

εύθραυστο χαρακτήρα της πόλης τον αυτοαναφερόμενο, χωρίς ιθαγένεια, όρο *Ambiance* (Συλλογικό, 1999). Στη λογοτεχνία αντίστοιχα προσεγγίσεις συναισθηματικού ενδιαφέροντος συνοψίζονται στην αναθεώρηση του υψηλού, γεγονός που φυλλοροεί σ'ένα ερμηνευτικό πλαίσιο της λογοτεχνικής ατμόσφαιρας.

Ταξιδιωτική λογοτεχνία. Η πόλη στο περίβλημα των διακειμενικών εντυπώσεων: Οι περιπέτειες του Καζαντζάκη.

Αφετηρία της ελληνικής ταξιδιωτικής λογοτεχνίας (1927), αποτελεί η έκδοση με τον τίτλο *Ταξιδεύοντας* του Ν.Κ. (Παναρέτου, 1995, τομ.3). Ένα πλέγμα εμπειριών και επιρροών διαμορφώνεται από σύγχρονα του ιδεολογικά καλλιτεχνικά κινήματα, (τη νιτσεική και μπερζονική μεταμόρφωση, τον μπερζονικό βιταλισμό, συμβολισμό, την ενσυναίσθηση και ετερότητα), (Αθανασοπούλου, 2008: 286-303). Το ταξίδι και η επιστροφή στοιχειοθετούν το βασικό σχήμα της περιπλάνησης, ως αφηγηματικό, καθοδηγητικό μοτίβο (*leitmotiv*). Η προγραμματική περιήγηση μεταμορφώνεται σε περιπέτεια ψυχής με ακολουθία διακοσμητικών, ατμοσφαιρικών ετεροτόπων: «*Το ταξίδι κι η εξομολόγηση στάθηκαν οι μεγαλύτερες χαρές της ζωής μου.... δεν κάνω τέχνη, αφήνω την καρδιά μου να φωνάζει*». Η ιδιότητα αυτή της περιπλάνησης θα εκτιμηθεί μεταγενέστερα από τους καταστασιακούς: «*Η περιπλάνηση (drift)... είναι μία τεχνική, σχεδόν θεραπευτική*».⁴ Στον Ν.Κ. η μεταμόρφωση της περιπλάνησης ολοκληρώνεται με αλλαγή σκηνικού και συλλογή εντυπώσεων από καταστάσεις ή γεγονότα από πόλη σε πόλη. Με την επιστροφή στον τόπο ή την αναδρομή στο παρελθόν ως περιπλανώμενος *Οδυσσέας* ή *Όμηρος* επανεγγράφει διαφορετικές *Οδύσσειες*, με διακειμενικό αποκορύφωμα το ομώνυμο έργο του. Η επιθυμία του για το ταξίδι προικονομεί σχέσεις ατμόσφαιρας - περιπλανωμένου, καταστασιακών αναφορών: «*Η απαραίτητη κατάσταση που πρέπει να περιέλθει ο flaneur... σε σχέση με τις ambiances, τη διέγερση στο παρόν (εξαιτίας μιας ambiance) μιας βασικής επιθυμίας που υποσχεται ότι θα εκπληρωθεί στο μέλλον (συνθήκη που εξασφαλίζει τη συνέχεια της περιπλάνησης) ενώ έχει ικανοποιηθεί στο παρελθόν (εντός άλλης ambiance που αναφέρεται στην Πρωταρχική Εμπειρία Ικανοποίησης)*».⁵ Στο εύρος των ταξιδιωτικών εντυπώσεων οριοθετεί ένα παλίμψηστο από ορισμούς και είδη διακόσμου. Ασκήι κριτική στο ίδιο το διακοσμητικό αντικείμενο και το εννοιολογικό του περιεχόμενο, εφευρίσκει πολύτροπα ευρήματα, παίγνια, σε αντικείμενα, σχέσεις, συμπεριφορές, συμβάντα ή γεγονότα: «*Όλη τούτη η διακόσμηση είναι όνειρο μεγάλου μαθηματικού... πίσω από τα φαινόμενα την ουσία*», (Καζαντζάκης, 2009:7,111). Με τέχνασμα το τέχνημα αναδύει ατμόσφαιρες που προσδίδει η εντύπωση της *Κρητικής Ματιάς* (Constantinides, 2011:411-12), του *εκστατικού οράματος* που μορφώνει το Κρητικό, Ελληνικό πολιτιστικό υπόβαθρο. Η *Κρητική Ματιά* διαπερνά τις όψεις, (διακοσμητικές εντυπώσεις), αναδύοντας το χαρακτήρα: «*Κοίταζα τις ζωγραφισμένες ταυρομαχίες στους τοίχους... τη χάρη της γυναικάς, την άσφαλη δύναμη του αντρός, πώς αντικρίζουν με ατρόμητο μάτι τον φρενιασμένο Ταύρο... αυτή είναι η Κρητική Ματιά...*» (Καζαντζάκης, 2000:481-482). Πραγματικά ή μεταφυσικά περιβάλλοντα συνηγορούν σε ατμοσφαιρικά σκηνικά της Κρητικής υπερ-θεώρησης σε αντίθεση με την Δυτική οπτική που ομογενοποιεί όψεις και χαρακτήρες, ανθρώπων, πόλεων, Πολιτισμών (Κινεζικό με Ιαπωνικό

4. Ivan Chhtcheglov, formulary for a new urbanism, potlatch no 1, 1953.

5. <http://constructingotherness.blogspot.gr/2011/05/situationist-international.html> 27.04.2016

Πολιτισμό). Ο Ν.Κ. χειρίζεται πανανθρώπινα διακοσμητικά πρότυπα αντικειμένων, καταστάσεων, συμπεριφορών ως leitmotive «...σου δίνεται το μοτίβο, η απλότατη μελωδία: ...σε κάθε δύο κολώνες ένα αραβικό τόξο... το μοτίβο αυτό έρχεται... σαν αντίλαλος... Άλγεθρα & Χαλιμά»(Καζαντζάκης, 2009:104). Διεκδικεί την οντολογική, συμβολική ερμηνεία τους στους πολιτισμούς: Το κόκκινο (Καζαντζάκης, 2000:18) μεταμορφώνεται σε διάφορες ατμοσφαιρικές ρευστότητες ή διαφάνειες επί του κυρίαρχου χαρακτήρα: η χρυσοκόκκινη, βαμμένη αισθησιακή, ατμόσφαιρα, της γκέισας των εθνών Ιαπωνίας, η κοκκινοκίτρινη, βρώμικη ατμόσφαιρα, της χελώνας των εθνών Κίνας (Καζαντζάκης, 1964:13,167). Η πλοκή του κόκκινου στην αφήγηση προαναγγέλει το πολυσχιδές leitmotiv *κόκκινη γραμμή*, μια συμβολική πορεία, μια προσωπική περιπέτεια σε μια διάχυτη ατμόσφαιρα ελευθερίας σε όλο το έργο του. Έτσι ανακαλύπτει κανείς υπερκείμενες «κόκκινες γραμμές», ανεξάρτητες της κύριας αφήγησης. «Θα βρεις... την κόκκινη γραμμή, καμωμένη από στάλες αίμα μου, που σημαδεύει την πορεία μου... στους ανθρώπους, στα πάθη και στις ιδέες...» (Καζαντζάκης, 2000).

Οι ιστορικο-πολιτικές ανακατατάξεις, τα κακώς κείμενα της “Μεγάλης Αφήγησης” και το κοσμοπολίτικο lifestyle της Modernité προδιαθέτουν για δημοσιογραφικές ανταποκρίσεις σε εμπόλεμες ζώνες ή περιηγήσεις σε Πολιτισμούς εκτός Δυτικού πλαισίου. Ενδεικτικά αναφέρεται μια διακείμενη «κόκκινη γραμμή» της πολεμικής ατμόσφαιρας των πόλεων της Ισπανίας του Εμφυλίου από λογοτεχνικά έργα των Α. Koesler (*Ισπανική Διαθήκη*), Α. Malraux (*Ελπίδα*), G. Orwell (*Φόρος τιμής στην Καταλωνία*), Ε.Μ. Hemingway (*Για ποιόν χτυπά η καμπάνα*), Ν.Κ. (*Ταξιδεύοντας, Ισπανία*) κα. Ταξιδιωτικά εξωτικού τύπου αφορούν κυρίως σε χώρες της Ανατολής. «...Στις αρχές του 20ού αι. η πρόσβαση στις χώρες αυτές είναι προβληματική... θεωρούνταν εξωτικοί προορισμοί... δυνητικά περι-κλειστοί και ετεροτοπικοί» (Μερμίγκη, 2012:220). Το κύκνειο άσμα του Ν.Κ *Ταξιδεύοντας, Ιαπωνία – Κίνα*, σε εξωτική ατμόσφαιρα με άρωμα Ανατολής, παρουσιάζει τα ανάλογα διακοσμητικά πρότυπα στον Ιαπωνικό και Κινεζικό Πολιτισμό. Αντίστοιχα, διακείμενα εμφανίζονται στα μεταγενέστερα έργα του Γάλλου θεωρητικού Roland Barth: *L'Empire des signes* 1970, *Carnets du voyage en Chine* 2009. Ο R.B. αναλύει τις Ιαπωνικές σχέσεις τόπων, ανθρώπων, ολιστικά με το διπολικό σχήμα «περιεχόμενο – περιτύλιγμα». Το αποσπασματικό, το κενού σημαίνοντος αυτό-αναφερόμενο, ιαπωνικό σημείο ομογενοποιεί την «πλαισιωμένη μινιατούρα» (Barth, 1980:57) και τα βαμμένα προσώπια σε μικρο-ατμόσφαιρες χωρίς αναφορές. Αποφεύγοντας το σύνδρομο «orientalism» (Said, 1978), αναλύει τον εξωτισμό ως «διαφορά» ανοίκεια στη δυτική λογική. Ο Ν.Κ. με πρόσχημα τον διά-κοσμο περιγράφει έτερους κόσμους με το εννοιολογικό σχήμα «ουσιώδεις» και τις διαλεκτικές ετερότητες του: «επουσιώδεις», «περιττό», «επιπλέον», «επίθετο», (Καζαντζάκης, 1985:100), (Μερμίγκη, 2015). Η «*Κρητική Ματιά*» είναι το βλέμμα που υπερ-θεωρεί το εξωτικό έτερο στοιχείο ως σύννομο, οικείο με το Ελληνικό πολιτιστικό υπόβαθρο μέσα από τη διαπολιτισμικότητα της μάσκας. Διαμορφώνει μια αισθησιακή, φαντασμαγορική, ατμοσφαιρική εντύπωση από συμπιλήματα, «*φιαξίδια*» συμφυή με τις όψεις του ιαπωνικού χαρακτήρα κάθε πόλης και κάθε ύπαρξης εντός της.

Βιβλιογραφία

- Adorno T. (2000), *Αισθητική Θεωρία*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια
- Αθανασοπούλου Α. (2008), Από το Νίτσε στον Καζαντζάκη: Η γενεαλογία της «Κρητικής Ματιάς», *Πορφύρας*, τχ. 129, σσ. 286-303.
- Barth R. (1980, 1970), *Η επικράτεια των σημείων*, (μτφ Κ. Παπαϊακώβου), Αθήνα, Ράππα
- Constantinides E. (2011), *Ο Καζαντζάκης & ο κρητικός ήρωας, Εισαγωγή στο έργο του Καζαντζάκη*, (επιμ. R. Beaton), Ηράκλειο, Παν/κές Εκδ/σεις Κρήτης
- Foucault M. (1984), *Des Espaces Autres*, *Arch., Mouvement, Continuité*, 5, pp.46-49
- Guirk J. M. (2009), Icon Mind: The Return of Ornament. *Icon Magazine*, 78, pp. 67-71
- Καζαντζάκης Ν. *Ταξιδεύοντας*: [(1985, 1964, 1938), *Ιαπωνία – Κίνα.*, (1964: 13,167)], [(2009, 1937). *Ισπανία.*, (2009: 33,40-1,91,104, 111, 162)], Αθήνα, Εκδ. Καζαντζάκη
- Καζαντζάκης Ν. (2000, 1982, 1961). *Αναφορά στον Γκρέκο*, Αθήνα, Εκδ. Καζαντζάκη
- Μερμίγκη Δ. (2015), *Διάκοσμος & Ηθική στο έργο του Ν. Καζαντζάκη*, Α' Πανελλήνιο Συνέδριο Αισθητική & Ηθική: ΣΚΤΚΣ ΤΕΙΑ, Τεχνόπολις, (ανακοίνωση, υπό έκδοση 2016)
- Μερμίγκη Δ. (2012), *Περί μνημονικής ετερότητας του μουσειακού χώρου, στο Έρευνα στην Αρχιτεκτονική 2*, ΕΜΠ, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, σσ. 219 -236
- Norberg Schulz C. (2009, 1979), *Genius loci: το Πνεύμα του τόπου, για μια φαινομενολογία της αρχιτεκτονικής*, Αθήνα, Παν/κές Εκδόσεις ΕΜΠ
- Παναρέτου Α. (1995), *Ελληνική ταξιδιωτική λογοτεχνία. τόμ.1-5*, Αθήνα, Επικαιρότητα
- Στεφάνου Ι. & Στεφάνου Ι. (1999), *Περιγραφή της εικόνας της πόλης*, Αθήνα, Παν.εκδ. ΕΜΠ
- Συκουτρής Ι. (1937), *Αριστοτέλους, Περί Ποιητικής. Κείμενο, εισαγωγή, ερμηνεία*, (μτφ Σ. Μέναρδος) Ακαδημία Αθηνών, Ελληνική Βιβλιοθήκη
- Συλλογικό, (1999), *Internationale Situationniste. Το ξεπέρασμα της τέχνης. Ανθολογία κειμένων της καταστασιακής διεθνούς*, (μτφ Γ. Ιωαννίδης), Αθήνα, Ύψιλον

Author

Dimitra Mermigki: Dip Arch, MSc 'Interdisciplinary Theories & Design of Space', Architecture, (NTUA). PhD, Research Scholar in Philosophy (Aesthetics), (AKED, SEMFE, NTUA), Teaching experience: Arch. NTUA, TEIA.
archdmer@yahoo.com, architectonas.blogspot.com.